

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน บทบาทการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนได้พัฒนาตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพและปัญหาสังคม จากการเป็นเพียงเครื่องมือในการบอกกล่าวข่าวสารระหว่างกลุ่มคนในสังคม จากกลุ่มบุคคลในระดับสูงที่เป็นผู้นำไปสู่ประชาชนระดับล่าง พัฒนาไปสู่การค้นหาความจริง มาเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ

เหตุเพราะสังคมขยายตัวขึ้น ประชาชนเพิ่มขึ้น มีการแบ่งกลุ่มตามลักษณะอาชีพ หรือลักษณะใดๆก็ตามกระจายกันออกไป กลไกทางสังคมสลับซับซ้อนมากขึ้น การติดต่อสื่อสารจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่งมีมากขึ้น การแจ้งข่าวสารที่เคยเกิดจากกลุ่มผู้นำสังคมไปสู่ประชาชนเป็นหลักจึงขยายตัวออกไป จากประชาชนถึงประชาชนด้วยตนเอง รวมถึงประชาชนสะท้อนกลับไปถึงผู้นำหรือผู้บริหารของประเทศอีกด้วย

ผลจากการเติบโตใหญ่ขยายตัวและความสลับซับซ้อนของสังคมเกิดมากขึ้นขึ้นเอง ทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา ความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดระบบ และระเบียบของสังคมโดยอาศัยขนบธรรมเนียมประเพณี ศีลธรรม กฎหมายเป็นเครื่องมือและแก้ปัญหาความขัดแย้งมีมากขึ้นตามลำดับ

แต่เครื่องมือทางสังคมดังกล่าวไม่สามารถระงับยับยั้งปัญหาต่างๆได้โดยสิ้นเชิง ความไม่ชอบมาพากล ไม่สงบเรียบร้อย ความฉ้อฉล การฝ่าฝืนระเบียบคงปรากฏเรื่อยมา ผลจากการนี้ทำให้เนื้อหาข่าวสารของหนังสือพิมพ์เปลี่ยนแปลงไปด้วย จากบทบาทเดิมในลักษณะของการรายงานข่าวสาร ความเคลื่อนไหวปกติที่เรียกว่า to inform มาเป็นการรายงานความผิดปกติที่เกิดขึ้น

จนกระทั่งเข้าไปชุดคุ้ยเบื้องหลังของความผิดปกติเหล่านั้นออกมาในที่สุด

บทบาทดังกล่าวสัมพันธ์กับพัฒนาการของระบบการเมืองการปกครองของแต่ละสังคม ซึ่งสังคมประชาธิปไตยถือว่าบทบาทของสื่อมวลชนในลักษณะนี้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับสิทธิในการรับรู้ (right to know) และการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคมโดยตรง รวมไปถึงสิทธิในการติดตาม ตรวจสอบ ผู้นำสังคมอีกด้วย

ปรัชญาพื้นฐานนี้เอง เป็นตัวกระตุ้นการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์สื่อมวลชนแขนงต่างๆในยุคต่อมา ไม่เพียงแต่จะทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าวสารเท่านั้น แต่ยังเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของประชาชน ข่าวสารที่สื่อมวลชนนำเสนอไม่จำกัดอยู่เพียง อะไร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไหร่เท่านั้น แต่ได้พัฒนาไปจนสามารถให้คำตอบต่อส่วนรวมในเรื่องนั้นได้ว่าเพราะอะไร และทำไม ถึงเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น ด้วยวิธีการรายงานข่าวในลักษณะผู้ติดตามตรวจสอบและเจาะลึก หรือที่เราเรียกว่าการทำข่าวสืบสวนสอบสวน (Investigative Reporting) นั้นเอง

ด้วยวิธีการชุดคุ้ยนำความจริงที่ซ่อนตัวอยู่ออกมาตีแผ่ด้วยความสามารถของสื่อมวลชน หรือการเปิดโอกาสให้สาธารณะชนได้ร่วมให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ก็ตาม การชุดคุ้ยหรือเจาะลึกความไม่ชอบมาพากลที่เกี่ยวข้องถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเพื่อสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในสังคมนี้เอง ทำให้บทบาทและอิทธิพลของวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นที่ยอมรับ การทำหน้าที่ดังกล่าวถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนโดยตรง

แจ๊ค แอนเดอร์สัน (Jack Anderson) นักหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียงในฐานะคอลัมน์ประจำ (columnist) เจ้าของรางวัลพูลิตเซอร์ ประจำปี ค.ศ. 1972 กล่าวถึงความรับผิดชอบของสื่อมวลชนในฐานะสุนัขเฝ้ายาม

(the watch dog Theory) ว่า "อันที่จริงแล้วรัฐบาลกับสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์แล้วเป็นคู่อาฆาตกัน องค์กรทั้งสองนี้มักจะมีความขัดแย้งกันเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากนักการเมืองที่มีอำนาจสูงๆของประเทศไม่ว่าที่ใดมักจะลืมหืมตาและคิดว่าตนเองเป็นนาย (masters) ของประชาชนไม่ใช่ผู้รับใช้ (servants) ของประชาชน"

แอนเดอร์สันกล่าวอีกว่า ความรับผิดชอบมูลฐานของหนังสือพิมพ์นั้นคือการขุดคุ้ยเปิดโปงความอ่อนแอและบกพร่องในการบริหารงานของรัฐบาลให้ประชาชนเจ้าของประเทศได้ทราบ รวมทั้งทำหน้าที่ป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ในทางที่ผิด หรือเกินขอบเขตที่ได้รับมอบหมายไปจากประชาชน

ด้วยความรับผิดชอบนี้ หนังสือพิมพ์จึงต้องเฝ้าจับตาดูการทำงานของรัฐบาลให้เป็นไปตามนโยบายและคำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้แก่ประชาชน เสมือนสุนัขยามจับตาดูขโมยไม่ให้เข้าบ้านในยามค่ำคืนนั้นเอง รัฐบาลที่ปราศจากหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้ายาม คอยกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่นั้น ในไม่ช้าจะกลายเป็นรัฐบาลที่กดขี่ข่มเหงประชาชนผู้เลือกตั้งรัฐบาลนั้นขึ้นมาแทนที่จะทำหน้าที่รับใช้ประชาชน (Jack Anderson, 1972)

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวจึงกลายเป็นความจำเป็นในสังคมประชาธิปไตยที่ต้องมีสื่อมวลชนคอยเป็นผู้รายงานข่าวสารเปิดเผยข้อเท็จจริงเพื่อการถ่วงดุล ติดตามตรวจสอบ กระตุ้นผลักดัน ตลอดจนชี้ทางออกใหม่ๆให้กับสังคม

ยังมีการแข่งขันกันระหว่างสื่อมากเท่าไร การทำหน้าที่ด้านการรายงานข่าวสืบสวนสอบสวนแบบเจาะลึก (in depth reporting) ยิ่งเป็นความจำเป็น เป็นทางออก เพื่อความอยู่รอด สงบสุข สร้างความเป็นธรรมใน

สังคมมากขึ้น ไม่ใช่เพียงแต่การรายงานเหตุการณ์ตามกระแสไปวันหนึ่งๆ เท่านั้น การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนจึงต้องควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานของกลไกรัฐ และสถาบันอื่นๆ ในสังคม ทำให้การทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นที่มาของคำว่า ฐานันดร 4

อนึ่งบทบาทและพลังของข่าวสืบสวนสอบสวนด้านหน้าที่ ความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ในการต่อสู้เพื่อความถูกต้องเที่ยงธรรม กำจัดคนชั่วและพฤติกรรมฉ้อฉล ทำให้เกิดความโปร่งใส เป็นบทบาทที่สื่อมวลชนได้ยึดถือไว้เป็นอุดมการณ์ในการทำหน้าที่ ถ้าสื่อมวลชนละเลยความรับผิดชอบหรือละเลยการต่อสู้เพื่อความเที่ยงธรรม กำจัดคนชั่วหรือพฤติกรรมไม่ชอบมาพากล บทบาทและพลังของข่าวสืบสวนก็จะลดน้อยลง ดังนั้นจึงถือได้ว่า สื่อมวลชนเป็นตัวแปรหรือเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อการทำข่าวสืบสวน

ในด้านธุรกิจ ในฐานะที่หนังสือพิมพ์เป็นสินค้า มีข่าวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ข่าวประเภทสืบสวนเป็นข่าวที่สามารถผลักดันให้ยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์เพิ่มขึ้นได้อย่างดี เพราะทำให้ความนิยมของผู้อ่านเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จากความอยากรู้อยากเห็นข่าวที่น่าเสนอต่อตนเอง (สมหมาย ปาวิจจันต์, 2537) เพราะฉะนั้น การเพิ่มขึ้นของยอดขายถือเป็นเรื่องปัจจัยทางเศรษฐกิจปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดแรงผลักดันการทำข่าวสืบสวนมากขึ้น

พงษ์ศักดิ์ พยัฆวี เขียวนักหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียงในไทยได้เสนอวิทยานิพนธ์ปริญญาโททางการหนังสือพิมพ์ ณ มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา ว่าในช่วงทศวรรษตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 - 2512 ยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์ที่ขายดีที่สุดเมื่อปีพ.ศ. 2503 นั้นไม่เกิน 35,000 ฉบับต่อวัน และหนังสือพิมพ์ประเภทหัวข่าว ที่เน้นข่าวและบทความที่เรียกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพอย่างแก๊งก็ทำยอดได้ไม่เกิน 5,000 ฉบับต่อวัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ข่าวสืบสวนหรือข่าวเจาะลึกเป็นข่าวที่สร้างรายได้ให้กับองค์กรหนังสือพิมพ์ได้ระดับหนึ่ง

ทางด้านระบบการปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนไม่น้อย เสถียร เคยประท้วงกล่าวว่า ประเทศที่มีการปกครองแบบเผด็จการเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้ยอดหนังสือไม่ค่อยก้าวหน้านัก เนื่องจากหนังสือพิมพ์ไม่สามารถทะลุกลางปล้องแสดงที่ท่าคัดค้านการใช้อำนาจบาตรใหญ่ของผู้มีอำนาจในแผ่นดินได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

แต่ในช่วงหลังจากที่จอมพลสฤษดิ์เสียชีวิต หนังสือพิมพ์เดลินิวส์เป็นหนังสือพิมพ์ที่ซุดคู้ยเกี่ยวกับความฉ้อฉล และพฤติกรรมเหลวแหลกของจอมพลสฤษดิ์ เป็นผลให้ยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์เพิ่มสูงถึง 50,000 เล่ม ซึ่งจัดได้ว่าเป็นยอดที่สูงที่สุดในประเทศไทย (มือข่าวอาชีพ , 2527)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าโครงสร้างระบบการปกครองเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลให้หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพในการทำข่าวหรือการเสนอข่าวได้มากหรือน้อยซึ่งก็รวมทั้งเสรีภาพในการเสนอข่าวซุดคู้ยหรือเจาะข่าวหรือสืบข่าวด้วยและส่งผลต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจขององค์กรหนังสือพิมพ์ด้วย

ในช่วงระยะเริ่มต้นเมื่อเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เริ่มเบ่งบาน หนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับ จะอาศัยการเสนอข่าวสืบสวนสอบสวนเป็นจุดสร้างความนิยมแก่ผู้อ่าน เพราะข่าวประเภทนี้ให้ข่าวสารทั้งด้านกว้าง (เนื้อหาข่าวเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือองค์กรจำนวนมาก) และ มีความแรง (การให้ความสำคัญต่อข่าวของผู้ปฏิบัติงานข่าว เช่น ลงข่าวหน้าหนึ่งต่อเนื่องเป็นเวลานาน หรือเนื้อหาข่าวมีผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าว ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวลุกขึ้นมาต่อสู้ข่าวที่เกิดขึ้น)

คุณสมบัติเหล่านี้สร้างจุดสนใจผู้อ่านและตลาดผู้ซื้อ จนกระทั่งเป็นที่ยอมรับว่าข่าวสืบสวนเป็น "ข่าวขาย" และนำมาซึ่งจุดขาย (sale point) ที่สำคัญของหนังสือพิมพ์มาตลอด มีผลให้หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับเติบโตอย่างก้าวกระโดดและอยู่รอดได้ เพราะการเสนอข่าวที่มีความแรงและความกว้างตลอดจนความลึก เพราะนอกจากจะเพิ่มความหลากหลายของข่าวสารและขยายกลุ่มผู้อ่านออกไปแล้วยังเพิ่มรายได้ให้กับองค์กรหนังสือพิมพ์อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของข่าวสืบสวนจะมีผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์หรือไม่นั้น ยังขึ้นอยู่กับเนื้อหาข่าว คือข่าวนั้นจะต้องเป็นข่าวที่ถูกต้อง เทียงธรรม น่าเชื่อถือ มีความเป็นกลาง ให้โอกาสต่อทุกฝ่ายได้เปิดเผยข้อเท็จจริงในด้านของเขาเหล่านั้นให้เท่าเทียมกัน (สมหมาย ปาริฉัตร, 2537)

ดังนั้นอาจกล่าวสรุปได้ว่า ข่าวสืบสวนจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมือง โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับรายได้ขององค์กร ส่วนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับอย่างไร จะเข้ามาช่วยเสริมให้มีการทำข่าวสืบสวนมากขึ้นหรือเข้ามาเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานข่าวสืบสวนหรือไม่อย่างไรนั้นผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังจะได้ศึกษาถึงโครงสร้างอื่นที่อาจเข้ามาสนับสนุนหรือเข้ามาเป็นอุปสรรคในการทำงานข่าวสืบสวน เช่น โครงสร้างทางสังคม หรือปริบทอื่นๆที่เข้ามาเกี่ยวข้อง หรือแม้กระทั่งผู้ปฏิบัติงานข่าว ซึ่งอาจเข้ามาเกี่ยวข้องกับงานสืบสวนข่าวไม่มากนักน้อย ซึ่งผู้วิจัยจะได้ศึกษาว่าเข้ามาเกี่ยวข้องกับอย่างไรด้วยหรือ เข้ามามีผลต่อองค์ประกอบข่าวสืบสวนอย่างไร

โดยผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรที่คาดว่าจะเข้ามาเป็นปัญหาของการทำข่าวสืบสวนออกเป็น ตัวแปรภายนอกและตัวแปรภายใน ซึ่งตัวแปรภายนอก ได้แก่ ตัวแปรทางสังคม วัฒนธรรม และการเมือง ตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการทำข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติด เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) กรมตำรวจ และสมาคมนักข่าว

ส่วนตัวแปรภายในที่คาดว่าจะเข้ามาเป็นอุปสรรคและปัญหาในการทำงานข่าวสืบสวนคือ ตัวแปรที่เกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์และองค์กรหนังสือพิมพ์ ซึ่งรวมทั้งตัวแปรทางเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึงการสนับสนุนทางการเงินในการทำข่าวสืบสวนสอบสวน

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาชาวสืบสวนจากชาวนักการเมือง
กับยาเสพติด โดยเลือกศึกษากรณีชาวทั้งสิ้น 3 กรณี กรณีแรกคือชาว
นายณรงค์ วงศ์วรรณ ถูกสหรัฐอเมริกาว่าพัวพันกับการขบวนการค้ายาเสพติด
ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างวันที่ 3 เมษายน - 6 มีค. 2535 กรณีศึกษาที่ 2 ชาว
นายทอง ศิริปรีชาพงษ์ ถูกสหรัฐยึดทรัพย์สินและกล่าวหาว่าเป็นผู้ร่วมขบวนการ
ค้ายาเสพติดข้ามชาติ เกิดขึ้นในระหว่างวันที่ 11 พค. - 15 ธค. 2537

กรณีศึกษาที่ 3 ชาวนายวัฒนา อัสวเหม ถูกสหรัฐตั้งข้อหาเข้าประเทศ
โดยกล่าวหาว่าพัวพันกับการค้ายาเสพติด เกิดในช่วงวันที่ 8 กย. - 23 ธค. 2537
สำหรับสาเหตุที่เลือกชาวทั้ง 3 กรณีศึกษาเพราะเห็นว่า ชาวดังกล่าวมีแง่มุมหรือ
มีประเด็นเหมาะแก่การสืบค้นหาข้อเท็จจริงจากเรื่องที่เกิดขึ้น และยังเป็นชาวที่
เกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวนมาก ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของชาวสืบสวน ผู้วิจัยจึง
เลือกมาเป็นตัวอย่างกรณีศึกษาในครั้งนี้

โดยผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับต่อการทำ
ชาวสืบสวนจากกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณีว่า ปัจจัยเหล่านั้นเข้ามามีผลหรือเข้ามาเป็น
อุปสรรคหรือปัญหาต่อการทำงานชาวสืบสวนหรือไม่อย่างไร และเข้ามามีผลต่อ
องค์ประกอบชาวสืบสวนหรือไม่อย่างไรด้วย

ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกหนังสือพิมพ์ขึ้นเป็นตัวอย่างในกรณี
ศึกษาโดยใช้เกณฑ์ในการเลือกคือ เฉพาะหนังสือพิมพ์ที่น่าเสนอข่าวการเมืองเป็น
หลักแบ่งออกเป็นหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์อย่างละ 2 ฉบับได้แก่ หลักไท
มติชนรายวัน และไทยรัฐ โดยจะได้ศึกษาจากการสัมภาษณ์ตัวแทนขององค์กร
หนังสือพิมพ์ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการและศึกษา
เนื้อหาข่าวเกี่ยวกับกรณีศึกษา ตลอดจนข่าวอื่นที่เกี่ยวข้องที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์
ทั้ง 4 ฉบับ ที่กล่าวมา

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงวิธีการนำเสนอข่าวสืบสวนจากกรณีศึกษาชาว
ทั้ง 3 กรณีว่ามีรูปแบบการนำเสนอ วิธีการอ้างแหล่งข่าว การคัดเลือกหรือ

การหยิบยกประเด็นในการนำเสนอข่าวและความสำคัญของข่าว (ข่าวทำให้ผู้ตกเป็นข่าวลุกขึ้นมาต่อสู้และนักหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญต่อข่าวระดับไหน เช่น ลงข่าวต่อเนื่องหลายวันหรือลงข่าวหน้าแรกตลอดระยะเวลาของข่าว) โดยผู้วิจัยจะได้ศึกษาจากเนื้อหาข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร โดยแยกประเภทหนังสือเป็นรายวันกับรายสัปดาห์

ผู้วิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์โดยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามนักหนังสือพิมพ์ องค์กรหนังสือพิมพ์และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับและเนื้อหาข่าวที่ปรากฏมาศึกษาถึงปัญหาของการทำข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติดทั้ง 3 กรณีศึกษา และจะนำมาเปรียบเทียบเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ในเรื่ององค์ประกอบข่าวสืบสวน รูปแบบและวิธีการรายงานข่าว การหยิบยกประเด็นข่าว ความสำคัญของข่าวหรือเนื้อหาข่าวมีส่วนทำให้ผู้ตกเป็นข่าวเกิดการเปลี่ยนแปลงว่า อุปสรรคที่เข้ามาเป็นปัญหานั้นมีผลต่อเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน เข้ามาเป็นแนวทางในการศึกษาถึง บริบทต่างๆที่เข้ามาเป็นอุปสรรคหรือปัญหาในการรายงานข่าว แนวคิดเรื่อง Investigative Reporting เข้ามาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงแนวทางในการรายงานข่าว และองค์ประกอบที่สำคัญของข่าวสืบสวนเพื่อเปรียบเทียบว่าข่าวกรณีศึกษามีองค์ประกอบข่าวสืบสวนหรือไม่ และอุปสรรคที่เกิดขึ้นเข้ามามีผลต่อองค์ประกอบข่าวสืบสวนอย่างไร

นอกจากนี้จะได้นำแนวคิดเรื่อง Objective Reporting เข้ามาศึกษาถึงความเป็นกลางของผู้รายงานข่าว โดยจะศึกษาเปรียบเทียบว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นเข้ามามีอิทธิพลต่อความเป็นกลางของผู้ปฏิบัติงานข่าวหรือไม่อย่างไร และแนวคิดเรื่องผลกระทบของข่าวสารที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ความซับซ้อนของข่าวและแนวคิดเกี่ยวกับการไหลของข่าวสารมาศึกษาเปรียบเทียบ

ข่าวที่เกิดขึ้นว่ามีลักษณะเช่นนี้หรือไม่ และอุปสรรคที่เกิดขึ้นมีผลต่อเรื่องนี้หรือไม่
อย่างไร

ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาถึงอุปสรรคอื่นที่เข้ามามีผลต่อ
เนื้อหาข่าว การรายงานข่าว ความสำคัญของข่าว โดยจะนำข้อมูลที่ได้จาก
การสัมภาษณ์ระดับบริหารและระดับปฏิบัติงานขององค์กรหนังสือพิมพ์มาศึกษา

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ ปัญหาวิจัย และ
ข้อสันนิษฐานไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างและความเหมือนของหนังสือพิมพ์รายวัน
และรายสัปดาห์รวม 4 ฉบับในเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน
ของการทำข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติด ในกรณีศึกษานักการเมือง
(นายณรงค์ วงศ์วรรณ นายทอง ศิริปรัชชาพงษ์ และนายวัฒนา อัครเวม)
ถูกสหรัฐอเมริกากล่าวหาว่าพัวพันกับการค้ายาเสพติด

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวิธีการนำเสนอและการให้ความสำคัญ
ของข่าวสืบสวนในข่าวผู้ค้ายาเสพติดจากกรณีศึกษาตามมุมมองของนักหนังสือพิมพ์
และเนื้อหาข่าวที่มีผลต่อผู้ตกเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์รวม
4 ฉบับว่ามีความแตกต่างกันเพียงใด

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆในการทำข่าวสืบสวน
จากข่าวผู้ค้ายาเสพติดตามกรณีศึกษาถึงผลกระทบที่มีต่อองค์ประกอบข่าวสืบสวน

1. ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของการทำข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติดตามกรณีศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ทั้ง 4 ฉบับคืออะไร มีความเหมือนและความแตกต่างกันอย่างไร

2. วิธีการนำเสนอและการให้ความสำคัญของข่าวตามมุมมองของนักหนังสือพิมพ์และเนื้อหาข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติดตามกรณีศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ทั้ง 4 ฉบับมีลักษณะอย่างไรมีความเหมือนและความแตกต่างกันหรือไม่

3. ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยต่างๆในการทำข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติดตามกรณีศึกษามีผลต่อรูปแบบการนำเสนอและองค์ประกอบข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ทั้ง 4 ฉบับอย่างไร

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

1. ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของการทำข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติดตามกรณีศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ทั้ง 4 ฉบับมีความแตกต่างกัน

2. วิธีการนำเสนอและการให้ความสำคัญของข่าวสืบสวนตามมุมมองของนักหนังสือพิมพ์และเนื้อหาข่าวที่มีผลต่อผู้ตกเป็นข่าวจากข่าวผู้ค้ายาเสพติดตามกรณีศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ทั้ง 4 ฉบับมีความแตกต่างกัน

3. ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยต่างๆในการทำข่าวสืบสวน จากข่าวผู้ค้ายาเสพติดตามกรณีศึกษามีผลต่อองค์ประกอบข่าวสืบสวนในหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ทั้ง 4 ฉบับ และมีความแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ดังนี้

1. การศึกษาถึงปัญหาในการรายงานข่าวสืบสวน กรณีศึกษา จากข่าวผู้ค้ายาเสพติด นั้นได้เลือกเหตุการณ์ข่าว 3 เหตุการณ์มาศึกษา เหตุการณ์แรกคือกรณีข่าวนายณรงค์ วงศ์วรรณ อดีตหัวหน้าพรรคสามัคคีธรรมถูกสถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยปฏิเสธการออกวีซ่าเข้าประเทศ เพราะสืบทราบว่ามีส่วนพัวพันกับขบวนการค้ายาเสพติดในปี 2535

เหตุการณ์ที่สองคือกรณีข่าว นายทอง คิริปรีชาพงศ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย ถูกสหรัฐอเมริกาประกาศยึดทรัพย์สินเพราะต้องสงสัยว่ามีส่วนร่วมกับขบวนการค้ายาเสพติดข้ามชาติในปี 2537

เหตุการณ์ที่สาม กรณีข่าวนายวัฒนา อิศวเหม รองหัวหน้าพรรคชาติไทย ถูกสำนักข่าวสารอเมริกันออกข่าววงดวีซ่าในเดือนมิถุนายน 2537 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 3 ปี คือตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2535 - 31 ธันวาคม 2537 เหตุการณ์ทั้งสามเป็นเหตุการณ์ข่าวที่คล้ายกัน และมีเงื่อนงำมากพอที่สื่อมวลชนจะให้ความสนใจในการเจาะข่าวหรือสืบสวนเรื่องราวความเป็นมาเบื้องหลังหรือขุดคุ้ยหาข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

โดยได้ศึกษาถึงปัญหาของการรายงานข่าวในเหตุการณ์ทั้งสาม เหตุการณ์ที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวันแล้วนำมาเปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ว่ามีความเหมือนหรือมีความแตกต่างกันอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างเข้ามาเป็นอุปสรรคในการรายงานข่าว หรือเข้ามาเพิ่มหรือลดองค์ประกอบของข่าวสืบสวน โดยจะศึกษาถึงปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับทั้งหมด

นอกจากนี้ยังศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการนำเสนอข่าวจากเหตุการณ์ ทั้งสามตลอดจนเนื้อหาของข่าวที่ก่อให้เกิดผลกระทบถึงขั้นเกิดการเปลี่ยนแปลง สถานภาพต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าว เช่นผู้ตกเป็นข่าวต้องลาออกอันเป็นเหตุมาจากข่าว ในหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจมากกว่าในสังคม ประชาธิปไตยสื่อมวลชนจะมีอิสระในการนำเสนอข่าวได้มากน้อยเพียงไร ปัจจัย อะไรบ้างที่ทำให้เกิดความแตกต่าง

2. ในการศึกษาครั้งนี้จะเน้นหนังสือประเภทหนังสือพิมพ์ เนื่องจาก เป็นสื่อมวลชนที่ปรากฏเป็นหลักฐานสามารถนำมาอ้างอิงได้ง่ายแล้ว ยังเป็นสื่อที่ ปรากฏได้ทั่วไปว่า มีการทำข่าวเชิงสืบสวนมากกว่าสื่อประเภทอื่น โดยจะเลือก หนังสือพิมพ์ประเภทรายวันและรายปักษ์ที่ลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ทั้งสามอย่าง ชัดเจนมาอย่างละ 2 ฉบับดังนี้ ประเภทรายวันได้แก่ หนังสือมติชน กับไทยรัฐ ประเภทรายสัปดาห์ได้แก่หนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ และหลังสื่อหลักไท

นิยามศัพท์

ปัจจัยภายนอก ได้แก่

1. ปัจจัยการเมือง หมายถึง โครงสร้างทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการทำหน้าที่ ของสื่อมวลชนในการเสาะหาหรือเจาะข่าว หา ข้อมูล สัมภาษณ์ ข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติด มีผลให้ข่าวขาดความลึกและองค์ประกอบข่าวสืบสวน เช่น การใช้อำนาจทางการบริหารของนักการเมือง ปกปิดข้อมูลหรือเอกสารที่ทำให้ฝ่ายตนเองเสีย ประโยชน์ และจะเปิดเผยเฉพาะข้อมูลที่ตนเอง ได้ประโยชน์ ซึ่งอำนาจที่เกิดจากโครงสร้างทางการเมืองนี้จะมีผลต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนใน

การเจาะข่าว หาข้อมูล หรือทำให้เนื้อหาข่าวขาด
องค์ประกอบข่าวสืบสวน ซึ่งจะวัดได้จากการสัมภาษณ์
ผู้ปฏิบัติงานข่าวถึง ปัญหาที่เกิดจากการใช้อำนาจของ
นักรการเมืองส่งผลต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนและ
องค์ประกอบข่าวสืบสวน

2. ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง ค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมไทย

ที่มีอิทธิพลต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในการเสาะหา
หรือเจาะข่าว หาข้อมูล สัมภาษณ์ ข่าวสืบสวนจาก
ข่าวผู้ค้ายาเสพติดในกรณีศึกษา ที่มีผลทำให้ข่าว
ขาดองค์ประกอบข่าวสืบสวน เช่น ผู้เกี่ยวข้องต้องเชื่อฟัง
ผู้ใหญ่ ซึ่งในที่นี้หมายถึงความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์
ระหว่างนักรการเมืองกับข้าราชการในตำแหน่งหน้าที่
การงานและเอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และยังมีผล
ต่อการใช้สื่อ หรือมีอิทธิพลต่อการส่งข่าวสารและอาจ
ส่งผลต่อเนื้อหาข่าวสาร และองค์ประกอบข่าว ซึ่ง
ข้อมูลจะศึกษาได้จากการสัมภาษณ์ และศึกษาจาก
เนื้อหาข่าวว่ามีความสัมพันธ์กับปัจจัยหรือไม่

ปัจจัยภายใน

1. ปัจจัยสื่อมวลชน หมายถึง
 - 1.1 ตัวสื่อมวลชน ในเรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบ
ของสื่อมวลชน ความเป็นกลางต่อการปฏิบัติหน้าที่ใน
การหาข่าวหรือรายงานข่าวสืบสวน เช่น การหยิบยก
ประเด็นจากเนื้อหา มารายงาน การใช้ภาษาเพื่อสร้าง
ความสนใจ การใช้สำนวน การให้ความสำคัญของข่าว
ซึ่งข้อมูลจะได้รับการสัมภาษณ์และศึกษาเนื้อหาที่
ปรากฏ

1.2. องค์กรหนังสือพิมพ์หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ในเรื่องนโยบายในการทำข่าว ซึ่งจะศึกษาได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและปฏิบัติงานข่าว โดยจะนำมาวิเคราะห์ถึงผลที่มีต่อองค์ประกอบข่าว

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวกับยอดขาย ซึ่งทำให้ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ต้องนำมาปรับแนวทางในการนำเสนอข่าว เพื่อสร้างยอดขาย ซึ่งจะได้ศึกษาจากการสัมภาษณ์สื่อมวลชน

การรายงานข่าวสืบสวน

1. รูปแบบการนำเสนอ

- 1.1. มีเอกสารอ้างอิง หมายถึง ข่าวสืบสวนจากกรณีศึกษามีหลักฐานหรือเอกสารประกอบการรายงาน มีการนำข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องมาประกอบการรายงานหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องมาเรียบเรียงเพื่อให้เนื้อหาดูน่าเชื่อถือหรือเป็นจริง โดยจะพิจารณาจากเนื้อหาข่าวที่ปรากฏ
- 1.2. เนื้อหาเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นมากกว่าผู้ตกเป็นข่าวหรือเนื้อหาข่าวพาดพิงถึงบุคคลอื่น ซึ่งจะพิจารณาข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเนื้อหาข่าวที่ปรากฏ
- 1.3. การแตกประเด็น หมายถึง เนื้อหาข่าวที่ปรากฏสามารถแตกประเด็นหรือแง่มุมใหม่อื่นๆเพิ่มขึ้นที่เกี่ยวข้องกับข่าว ซึ่งอาจกลายมาเป็นข่าวในวันต่อมาก็ได้

2. ความสำคัญของข่าว

- 2.1 มีลักษณะของการต่อสู้ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว หมายถึงบุคคลที่ข่าวกล่าวถึงอาจเป็นได้ทั้งผู้ที่เสียประโยชน์หรือได้ประโยชน์จากข่าวออกมาเปิดเผยหรือชี้แจงเรื่องราวที่ข่าวลง ซึ่งอาจออกมาในรูปของการสนับสนุนหรือคัดค้านเนื้อหาข่าว โดยจะทำการพิจารณาจากข่าวที่ปรากฏ เช่น กรณีหนังสือพิมพ์ลงข่าวเกี่ยวกับ นายวัฒนา อิศวเหม ถูกสหรัฐฯ ระบุว่าเข้าประเทศเพราะต้องสงสัยว่ามีส่วนพัวพันค้าสารต้องห้าม นายวัฒนา ก็ออกมาแถลงว่าข่าวดังกล่าวไม่เป็นความจริง พร้อมกับนำหลักฐานมาแสดงให้สื่อมวลชนทราบว่า ไม่ได้ถูกระงับวีซ่า เพราะต้องสงสัยว่าค้าสารต้องห้าม
- 2.2 มีลักษณะการต่อสู้อย่างต่อเนื่อง หมายถึงผู้ตกเป็นข่าวได้ออกข่าวผ่านสื่อมวลชนเพื่อโต้แย้งหรือหนุนข่าวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความต่อเนื่องจะพิจารณาโดยการนับจำนวนชิ้นข่าวที่ข่าวลง
- 2.3 มีลักษณะของการประโคมข่าวด้วยการพาดหัวลงหน้าหนึ่ง หมายถึงให้ความสำคัญมากกว่าข่าวชิ้นอื่น ซึ่งจะทำการวัดโดยนับจำนวนครั้งที่ลงข่าวในหน้าหนึ่งและจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานข่าว

3. ด้านส่งผลกระทบ หมายถึง

เนื้อหาข่าวส่งผลให้ผู้ตกเป็นข่าวเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นจะทำการสังเกตจากเนื้อหาข่าวที่ทำการวิเคราะห์ เช่น กรณีหนังสือพิมพ์ลงข่าวนายทง ศิริปรีชาถูกสหรัฐฯ ระบุว่าและยึดทรัพย์สินที่อยู่ในสหรัฐฯ หลัง

- จากข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้เผยแพร่ออกมา
 ระยะหนึ่งนายทง ก็ประกาศลาออกจาก
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคชาติไทย
 เป็นข่าวที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากข่าว
 ธรรมดา(Investigative) ทั่วไป เป็นข่าว
 ที่มีเงื่อนงำ ซึ่งผู้ทำข่าวจะต้องเจาะข่าวหรือ
 สืบสวนข่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง
 ช้องกับข่าวที่มีเงื่อนงำนั้น ข่าวสืบสวนอาจเป็น
 ข่าวเกี่ยวกับการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ
 อาชญากรรม สังคม การศึกษา หรือ
 ข่าวประเภทอื่น ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้หมายถึง
 ข่าวนักการเมืองถูกสหรัฐกล่าวหาว่าพัวพัน
 การค้ายาเสพติด 3 ท่านคือนายณรงค์ วงศ์วรรณ
 นายทง ศิริปรีชาพงศ์ และนายวัฒนา อัครวงแหม
 หนังสือพิมพ์รายวัน : หนังสือพิมพ์ภาษาไทยที่ออกจำหน่ายเป็นรายวัน
 มีเนื้อหา ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
 ในที่นี้หมายถึงหนังสือพิมพ์ที่ลงข่าวเกี่ยวกับ
 เหตุการณ์ทั้ง 3 เหตุการณ์ มากที่สุดเมื่อเทียบกับ
 หนังสือพิมพ์อื่น คือ ไทยรัฐ มติชน
- หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ : หนังสือพิมพ์ภาษาไทยที่ออกเป็นรายสัปดาห์ และมี
 เนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองเป็นหลัก มีบทวิเคราะห์
 ข่าว รายงานพิเศษ สก๊ิปข่าว ในที่นี้หมายถึง
 หนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ และ
 หนังสือหลักไท

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาของการทำข่าวสืบสวนที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ และทราบถึงความแตกต่างในอุปสรรคและปัญหาการทำข่าวสืบสวนของหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์
2. ทำให้ทราบลักษณะการเชื่อมโยงของอุปสรรคและปัญหาที่เกิดจากการทำข่าวสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติดในเรื่องมิติและความแรงของข่าวกับเนื้อหาข่าวที่ลงในหน้าหนังสือพิมพ์ทั้งรายวันและรายสัปดาห์
3. ทำให้ทราบถึงวิธีการนำเสนอและการให้ความสำคัญของข่าวจากผูปฏิบัติงานข่าวสืบสวนจากกรณีข่าวผู้ค้ายาเสพติดในหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์
4. เพื่อประโยชน์ในการศึกษาข่าวเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดของหนังสือพิมพ์ในอนาคต
5. เพื่อให้ผูปฏิบัติงานข่าวได้เรียนรู้ถึงปัญหาการทำข่าวผู้ค้ายาเสพติดประเภทดังกล่าวให้มากขึ้น